

Jetnike tabora v drug kraj, tabor N. 2 pa so preuredili za druge namene.

Nihče ni vedel, kam bodo šli. Vse jetnike so odposlali iz tabora, šli so in prišli zvečer do neke postaje blizu Arhangelska. V hudem mrazu in slabi obleki so čakali celo noč na vlak. To noč je umrlo na poti in pri železniški postaji 115 ljudi. Nihče se ni za nje pobrigal. Prvi vlak je prišel šele zjutraj. Ubogi ljudje so vstopili v nezakurjene vozove. Tri dni in tri noči so nagali jetnike v vagone. Med tem časom so čakali na prostem in so se greli pri zakurjenih gromadah.

Šest dni so se peljali po železnici do postaje Pinega Perm — Kotlaške železnice. To je bila šestdnevna vožnja gladu in mraza. Bilo je v vsem 30 vlakov s človeškimi tovari. Zgube so bile: 235 ljudi je umrlo, 310 je bilo ozebljih na nogah, rokah, ušesih ali drugače, nekoliko stotin jih je zbolelo na tifusu. Zgube so znašale 5 do 6 odstotkov, kar so čekisti smatrali za normalno. Postaja Pinega je v velikanskem lesu. Tja v silno gozdno puščino so poslali sovjetski rablji čez 20.000 ljudi pri 40 stopinjah mraza in so jim rekli: sami delajte svoj tabor z lastnimi močmi. Za prvo silo so napravili začasne kolibe iz vej in mladih dreves, da bi bili vsaj pokriti pred silnim mrazom. Zanetili so ogenj — grmade in okrog njih se je zbralo na tisoče ljudi.

Teško je pozabiti to mračno sliko: V lesu okrog gorečih grmad leže moški, ženske, starci, mladina in otroci. Izmučeni od gladu in mraza mislijo samo na to, da bi se rešili, četudi za ceno življenja, nadčloveškega trpljenja. Eni dremljejo kot bi na vse pozabili. Ti ne vstanejo več. Jutri jih bodo črtali iz zapisnikov. Drugi poskušajo oživiti zmrzle ude, drgnejo s snegom noge, prste, lica, a najbolj krepki delajo kolibe.

V teku petnajstih dni so jetniki organizirali svoje lastno prisilno delo. Zgube vsled umiranja so bile strašne. Zdelo se je, kakor da bi vsi skupaj s stražo in načelnikom tabora bili obsojeni na smrt. Potem so začeli delati stanovanja za služabnike in barake. Vilhelma Melherta so postavili za inženirja. Barake so delali po zgledu arhangelskega tabora. Narejene so bile iz smrekovih in borovih desk, in sicer ena za tisoč ljudi.

Kakor znano, se je začel leta 1928. boj zoper kulake = velike kmete. Na stotisoče kmetov je bilo izgnanih iz svojih domov. Iz vseh gubernij Rusije so jih gnali na sever in v Sibirijo. Nihče ni pomislil, kam dejati to ogromno maso ljudi. Sovjet. vlada je brezbržno izjavila, da želi uničiti razred kulakov, a prej jih še hoče izrabiti za delo, potem — naj poginejo. Barake so bile vedno prenapolnjene. Kadar so prišle nove partije, so jih začasno namestili kar na goli mrzli zemlji pod deskami za spanje. Dostikrat se je zgodilo, da so sledeče jutro izpod desk vlačili mrljice.

V vsakem taboru sta dva ravnatelja: »beli« in »rdeči«. »Beli« je strokovnjak in skrbi za gospodarstvo tabora, »rde-

či« ima skrb za stražo, vohuni in kaznuje. Je vedno agent Čeke in ima oblast sam od sebe kaznovati s smrtno kaznijo. O 5. uri zjutraj se jetniki buče na delo. Za zajutrek imajo posodico vroče vode in ržen kruh. In to je vse, kar dobe za celih osem ur prisilnega dela v lesu. Vsak vzame seboj kratec kruha. Po osmih urah prisilnega dela, ko je »norma« izpolnjena, prejme jetnik v kuhinji kilo kruha in posodo ribje juhe, to naglo povzije in se vleže smrtnotruden na gole deske.

Strašno je življenje nesrečnih ruskih ljudi v teh lesovih in v tem blatu, strašne so njihove muke in trpljenje. Melhert pravi, da njemu ni bilo tu obstat, ki je imel nekaj svobode in boljše hrano, kaj še le drugi, s katerim so delali kakor s sužnji! Na tisoče in tisoče ljudi je leglo v grob v teh neprehodnih lesovih in v tem strašnem blatu!

Končuje pa inženir V. Helhert svoj opis približno takole: »Pogosto sem mislil, če me Gospod reši iz te ječe in bom spet prišel v človeško družbo, da bom v mestih pozval narod in bom vse povedal, kar so videli moje oči in slišala moja ušesa. Zaklical bi vsem Evropejcem, sinovom krščanske omike, ki kupujejo sovjetski les, ali vedo, koliko ljudi umrje vsak dan, vsako uro v sovjetskih taborih, kateri opravljajo prisilno delo? Čekisti delajo z ljudmi grše in hujše kot s psi, in sicer le radi tega, da bi se predelalo več lesa, kateri bi se prodal v inozemstvu za dobro valuto, da bi se napolnila boljševiska blagajna. Ali ne vedo ti »džentleman«, da je vsako bruno, vsaka deska, katera se na ladajah prepelje v London, New York ali Amsterdam, polita s krvjo in solzami mučenikov, ki opravljajo suženjsko delo v arhangelskih, vjatskih, kermških in vologodskih lesovih? O dobro vedo, vedo, a maše si ušesa in zapirajo oči.«

In mi bi še pristavili: Nekateri hvalijo sovjetsko gospodarstvo in pišejo, da v tem oziru še samo Amerika prekaša sovjete. Ali pa tega ne vedo, koliko stotisočev ljudi je že umrlo vsled tega gospodarstva? Na desetine in desetine koncentracijskih taborov je v severni Rusiji in v Sibiriji. Na stotisoče ljudi je v teh taborih, ki predelujejo les za izvoz, n. pr. samo pri Čižovki je tabor za 70.000 prisilnih delavcev. In vsi ti ljudje so pri strašnih pogojih, ki jih zahtevajo moskovski rablji, obsojeni večinoma na smrt. Naši delavski listi grome zoper kapitaliste, ki stiskajo delavce ter jih slikajo kot krvosese. Pri tem pa hvalijo sovjetsko gospodarstvo, ki se ga drži kri stotisoče slovenskih bratov, žrtev sovjetskega trinoštva. Je li to pravično? Ali se ne pravi to zamlčavati resnico in zapeljevati čitatelje na napačni tir? Sploh pa številkam, s katerimi se baha sovjetsko gospodarstvo, ne smemo verjeti, ker je po izjavi inženirja Melherta 25 do 50% potvorjenih. Sovjeti se lahko hvalijo le s trinoštvom, ovaduštvom, bedo in pomanjkanjem, ki vladá v vsej Rusiji.

A. K.

Porast prebivalstva.

Zdravstveni oddelek Društva narodov je ugotovil porast ljudskega gibanja v Evropi, Avstriji (z Novo Zelandijo) in na Japonskem. Natanč o je ugotovljena ena tretjina celotnega prebivalstva na svetu. Zaključek ogromnega dela izkazuje zanimiv pregled razmerja med številom rojstev in smrtnih slučajev v posameznih pokrajinah od začetka tega stoletja.

Z omenjeno statistiko je dokazano že znano dejstvo: število rojstev več ali manj povsod nazaduje. Edina Japonska je v tem oziru izjema, ker izkazuje znaten porast rojstev. Francija je bila skozi leta glede rojstev v svetovni statistiki na zadnjem mestu, pa so jo že sedaj prekosile: Angleška, Avstrija, Švedska, Norveška, Estlandija ter Švica.

Smrtni slučajji so v primeri s predvojno dobo najbolj padli na Ruskem, v Španiji ter Italiji. Tudi Čehoslovaška, Avstrija, Ogrska in Nizozemska izkazujejo znižanje umrljivosti. Angleška, Danska ter Belgija se danes lahko ponašajo s prav neznatnim zmanjšanjem umrljivosti.

Statističarji so vzeli leto 1928 kot mejnik za preizkušnjo razmnožitve prebivalstva na svetu in v tem letu se je dvignilo prebivalstvo Evrope (brez Rusije) za 3 milijone. Od te številke odpade največ na Poljake, Nemce in Italijane s 400.000, Rumune, Špance ter Angleže s povprečno 250.000. Z vsoto 100 tisoč sledita še Čehoslovaška ter Nizozemska.

Japonska napreduje letno glede rojstev za 900.000, Avstralija pa za 850 tisoč.

Raznoterosti.

Krompir in šunka za naročnino. Na zborovanju lastnikov časopisov osrednjega zapada, ki se je vršilo v Chicagu, je upravnik nekega podeželskega časopisa objavil, da je zopet prišla v sedanjih krizi v modo stara navada, da podeželsko prebivalstvo vsled pomanjkanja denarja plačuje svoje časopisje v naravnih pridelkih, kakor so krompir, repa, zelje, meso itd. Še steklenico vina, in uredniki takih listov bodo imeli najlepše življenje.

Kaj je v človeškem telesu. V človeškem telesu (v normalnem) je toliko masti, da bi iz nje lahko nakuhali 7 kosov mila, iz železa pa, ki ga ima telo v sebi, bi lahko napravili srednjevelik ključ. S sladkorjem bi si lahko osladili porcijo popoldanske kave. Če bi pa celo telo industrijsko izkoristili, bi dobili vrednost telesa, reci in piši: 57 dinarjev.

Listnica uredništva. Ribnica: Pisali ste s svinčnikom; take pisave stavec ni dolžan brati, ker se pri tem preveč zamudi. Ob drugi priliki, prosimo, pišite s črnilom, in sicer samo na eni strani. Pozdravljeni!

*